



Pohjoisen Suomen ohjelma



Valtioneuvoston julkaisu 2025:13

Pohjoisen Suomen ohjelma

Valtioneuvosto Helsinki 2025

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Valtioneuvosto
Valtioneuvoston kanslia
CC BY-NC 4.0

ISBN pdf: 978-952-383-533-7
ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2025

Pohjoisen Suomen ohjelma

Valtioneuvoston julkaisu 2025:13

Julkaisija Valtioneuvosto

Yhteisötekijä Pohjoisen Suomen ohjelman valmisteluryhmä
Kieli suomi

Sivumäärä 35

Tiivistelmä

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti on valtioneuvoston kanslian johdolla valmisteltu Pohjoisen Suomen ohjelma. Ohjelman toimeenpano kestää koko hallituskauden. Osa strategisista toimenpiteistä on tarkoitettu toteutettaviksi seuraavilla vaalikausilla.

Venäjän hyökkäyssodan ja sitä seuranneen Nato-jäsenyyden, energiakriisin ja huoltovarmuuden korostumisen myötä Suomen geopoliittinen asetelma on muuttunut, ja pohjoisen strateginen painoarvo on lisääntynyt. Muuttuneessa tilanteessa elinvoimainen pohjoinen on Suomelle ja koko Pohjolle entistä tärkeämpi.

Ohjelma on laadittu tiiviissä yhteistyössä Pohjoisen Suomen maakuntien, alueen muiden kehittämistoimijoiden sekä ministeriöiden ja niiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Ohjelmassa on myös laadittu ohjelma-alueen tilannekuva sekä kerätty yhteen eri hallinnonaloilla käynnissä olevia strategia- ja ohjelmavalmisteluita, jotka liittyvät Pohjoisen ohjelmaan. Ohjelman tavoitteena on Pohjoisen Suomen mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntämisen edistäminen erityisesti taloudellisen kasvun, alueellisen elinvoiman, investointien vauhdittamisen, osaamisen kehittämisen ja työvoiman saatavuuden näkökulmista. Lisäksi tavoitteena on edistää Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa sekä vahvistaa turvallisuutta pohjoismaisessa, EU- ja Nato-yhteistyössä uusi geopoliittikka huomioiden.

Asiasanat alueohjelmat (suunnitelmat), Pohjoinen Suomi, kestävä kasvu, puhdas energia, kestävä matkailu, osaaminen, turvallisuus, huoltovarmuus, saavutettavuus, työvoima, energia

ISBN PDF 978-952-383-533-7

ISSN PDF 2490-0966

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-533-7>

Programmet för norra Finland

Statsrådets publikationer 2025:13

Utgivare Statsrådet

Utarbetad av Beredningsgruppen för programmet för norra Finland

Språk finska

Sidantal

35

Referat

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering har man under ledning av statsrådets kansli berett ett program för norra Finland. Arbetet med att genomföra programmet sträcker sig över hela regeringsperioden. En del av de strategiska åtgärderna är planerade att genomföras under de följande valperioderna.

På grund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, Finlands medlemskap i Nato, energikrisen och betoningen på försörjningsberedskapen har Finlands geopolitiska läge förändrats och den norra regionens strategiska betydelse ökat. I det förändrade läget är den norra regionens livskraft allt viktigare för Finland och hela Norden.

Programmet har tagits fram i nära samarbete med landskapen i norra Finland, regionens andra utvecklingsaktörer, ministerierna och centrala berörda grupper. Det har tagits fram en lägesbild av programområdet och gjorts en sammanställning av de pågående strategi- och programarbeten som hänför sig till programmet för norra Finland. Målet med programmet är att fullt ut ta tillvara möjligheterna i norra Finland särskilt med tanke på ekonomisk tillväxt, regional livskraft, investeringar, kompetensutveckling och tillgången till arbetskraft. Ett ytterligare mål är att främja Finlands försörjningsberedskap och självförsörjning i det förändrade säkerhetspolitiska läget och stärka säkerheten inom det nordiska samarbetet och EU- och Natosamarbetet med hänsyn till den nya geopolitiken.

Nyckelord Norra Finland, hållbar tillväxt, ren energi, hållbar turism, kompetens, säkerhet, försörjningsberedskap, tillgänglighet

ISBN PDF 978-952-383-533-7

ISSN PDF

2490-0966

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-533-7>

Programme for northern Finland

Publications of the Finnish Government 2025:13

Publisher	Finnish Government		
Group author	Programme for northern Finland preparation group		
Language	Finnish	Pages	35

Abstract

In line with the Programme of Prime Minister Petteri Orpo's Government, the Prime Minister's Office has been leading the work to draw up a programme for northern Finland. The programme will be implemented over the course of the government term, with some strategic measures also extending into the following terms.

Russia's war of aggression and the subsequent focus on NATO membership, the energy crisis and security of supply have changed Finland's geopolitical position and increased the strategic weight of the North. In this new security environment, a thriving North is even more important for Finland and Nordic region as a whole.

The programme has been drawn up in close cooperation with the counties of northern Finland and other actors involved in developing the region, and with ministries and their key stakeholders. The preparations have included drawing up an overview of the current situation in northern Finland and mapping out strategic and programme work underway in various administrative branches on themes related to the programme. The aim of the programme is to harness the full potential of the opportunities northern Finland has to offer, especially when it comes to boosting economic growth, promoting regional vitality, accelerating investments, developing competence and ensuring the availability of labour. A further objective is to improve Finland's security of supply and self-sufficiency in the changed security environment and to strengthen security through Nordic, EU and NATO cooperation while taking into account the new geopolitical landscape.

Keywords	Northern Finland, sustainable growth, clean energy, sustainable tourism, competence, security, security of supply, accessibility
-----------------	--

ISBN PDF	978-952-383-533-7	ISSN PDF	2490-0966
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-533-7
--------------------	---

Tave-Suomâ ohjelm

Staatâräädi almostitme 2025:13

Almostittee

Staatâräädi

Siärvusrähtee

Tave-Suomâ ohjelm valmâstállámjuávku

Kielä

suomâkielä

Sijđomeeri

35

Čuákankiäsu

Uáiviminister Petteri Orpo haldättäs haldättäsohjelm miäldásávt lii statâräädi kanslia jođettäsást valmâstállum Tave-Suomâ ohjelm. Ohjelm olášuttem pištá oles haldättäspaje. Uási strategilijn tooimáin láá uáivildum olášuttemnáál čuávuváin vaaljâpoojijn.

Ruošâ volliittensuáđi já tast čuávum NATO-jeessânuođâ, energiakriisâ já huolättäsviesvuođâ tiäduuttum mielđ Suomâ geopoolitláš saje lii muttum, já tave strategiláš tiäduárvu lii stuárnum. Muttum tiileest eellimvuáimáláš tave lii Suomân já oles Tavekuávlun ain tehálab.

Ohjelm lii rahtum aldaáš ohtsášpargoost Tave-Suomâ eennâmkudijguin, kuávlun eres ovdedemtuáimeiguin sehe ministeriöiguin já toi kuávdášlij čonâsjuávhuiguin. Valmâstállámjuávku lii meiddei ráhtám tilekove sehe čokkim oohtân sierâ haldättähsuorgijn joođoost leijee strategia- já ohjelmvalmâstálmijđ, moh lahtojeh Tave ohjelmân. Ohjelm mittomeerrin lii Tave-Suomâ máhđulášvuođâi olesmiärálii ávhástállám ovdedem eromášávt ekonomálii stuárnum, kuávlulii eellimvyeimi, investistmij jođálmittum, mättim ovdedem já pargovyeimi finnimvuođâ keččâmkuávlun. Lasseen mittomeerrin lii ovdedid Suomâ huolättäsviesvuođâ já jiešpiergimvuođâ muttum torvolášvuođâpoolitlii tiileest sehe nanodiđ torvolášvuođâ tave-eennâmlii, EU- já NATO-ohtsášpargoost uđđâ geopolitiik huámmášdijn.

Äššisäänih

Tave-Suomâ, kilelis ovdánem, putes energia, kilelis madhâšem, mättim, torvolášvuođâ, huolättäsviesvuođâ, juksâmvuođâ

ISBN PDF

978-952-383-533-7

ISSN PDF

2490-0966

Almostittem
čujottäs

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-533-7>

Davvi-Suoma prográmma

Stáhtaráđi almmustahttimat 2025:13

Almmustahtti	Stáhtaráđđi		
Searvvuśdahkki Giella	Davvi-Suoma prográmma gárvvistanjoavku suomagiella	Siidomearri	35

Čoahkkáigeassu

Oaiveministtar Petteri Orpo ráđđehusa ráđđehusprográmma mielde lea stáhtaráđi kansliija láidestemiin gárvvistuvvon Davvi-Suoma prográmma. Prográmma ollaśuhttin bistá olles ráđđehusbaji. Oassi strategiijalaś doaimbajuiin lea oaivilduvvon ollaśuhttot čuovvovaś válgabajiid áigge.

Ruośša fallehansoadi ja dan čuvvon NATO-miellahttovuođa, energijjakriissa ja fuolahansihkkarvuođa deattuheami mielde suoma geopolitihkalaś stellediapmi lea rievdan, ja davveguovllu strategalaś deaddoarvu lea lassánan. Nuppástuvvan dilis eallinfámolaś davveguovlu lea Supmii ja olles Davviguvlui ain dehálut.

Prográmma lea gárvvistuvvon lávga ovttasbarggus Davvi-Suoma eanagottiiguin, guovllu eará ovddidandoaimbiiguin sihke ministeriijaiguin ja daid guovddáś čanusjoavkkuiguin. Prográmmas lea gárvvistuvvon prográmmaguovllu dillegovva sihke čohkkejuvvon oktii sierra hálddahussurggiin jođus lean strategiija- ja prográmmaválmmaśtallamiid, mat laktásit Davveguovllu prográmmii. Prográmma mihttomearriin lea Davvi-Suoma vejolaśvuođaid ollislaś ávkkástallama ovddideapmi eandalii ekonomalaś lassáneami, guvllolaś eallinfámu, investeremiid jođálmahttima, čehppodaga ovddideami ja bargofámu oazžuma viŋkiliin. Lassin mihttomearriin lea ovddidit Suoma fuolahansihkkarvuođa ja ieśbirgenlági rievdan dorvvolaśvuođapolitihkalaś dilis ja nannet dorvvolaśvuođa davviriikalaś, EU- ja NATO-ovttarbarggus odđa geopolitihka vuhtii váldimiin.

Áśśesánit Davvi-Suopma, suvdilis śaddan, buhtis energijja, suvdilis turisma, čehppodat, dorvvolaśvuohta, fuolahansihkkarvuohta, fáhtehttivuohta

ISBN PDF 978-952-383-533-7 ISSN PDF 2490-0966

Almmustahttima
čujuhush <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-533-7>

Tá'vv-Lää'ddjánnam programm

Riiksuávtööz čöódtoöz 2025:13

Čöódteei

Riiksuávtös

Öutstöstuejjei
Kíöll

Tá'vv-Lää'ddjánnam programm valmštööllámjoukk
lää'ddkiöll

Seiddmie'rr

35

Vuänös

Vä'lddminister Petteri Orpo halltööz halltösprogramm meáldlânji leät riiksuávtööz kanslia jáá'dte'men valmštööllám Tá'vv-Lää'ddjánnam programm. Programm toimupijjâm pešt kee'jjmie'ldd halltöspâáj. Mátam strateeglaž tááimain lie jurddum čöód viikkámnalla pue'tti vaalpöó'ji ääi'j.

Ruöššjännam kórmlemvääin da tön seu'rrjam NATO-vuázlažvuöd, energiakriis da huállainsmáttmööžž pájnummuž mie'ldd Lää'ddjánnam geopolitiitlaž obvuött lij mottjam, da táá'v strateeglaž teáddárvv lij lássnam. Mottjam vue'jjest jie'llemviökksaž tá'vv lij Lää'ddjánnma da ceál Tá'vvjännma tää'r'kab di tää'r'kab.

Programm leät tuejjääm čääpp öhttsažtuájast Tá'vv-Lää'ddjánnam máddkoo'ddi-, vuu'd jee'res oudás viikkámto'i'mmjee'ji- di ministeriai- da toi köskksaž čöönâsjoukivuim. Programmást leät tuejjääm programmvuu'd vue'kk-koov di noorrâm ö'hte jee'res vaaldášmsuö'rjin alttuum strategia- da programmvalmštööllmööžžid, kook öhtne Táá'v progra'mme. Programm täävtössân lij Tá'vv-Lää'ddjánnam vue'ttemvuödi tiuddmeärrsaž äü'kkummuž ouu'deem jeä'rben tállöözlaž lássnummuž, vuodlaž jie'llemviögg, investáttmööžží já'tlâttmööžž, siltummuž oudásviikkámööžž da tuájviögg vuážžamvuöd kíöččámkuu'lmin. Lää'ssen täävtössân lie ouu'deed Lää'ddjánnam huállainsmáttmööžž da jöččvárrsažvuöd mottjam staanpoliitlaž vue'jjest di ravveed staanvuöd tá'vvjännmallaš, EU- da NATO- öhttsažtuájast ödđ geopolitiikk lokku vää'ldee'!

Ä'sš-sää'n

Tá'vv-Lää'ddjánnam, keáll'jeei lássnummuš, puu'ttes energia, keáll'jeei maatkčummuš, siltummuš, staanvuött, huállainsmáttmös, vuállamvuött

ISBN PDF

978-952-383-533-7

ISSN PDF

2490-0966

Čöódtoöz addrös <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-533-7>

Sisältö

Esipuhe	10
1 Johdanto	11
1.1 Ohjelman lähtökohdat, tavoitteet ja organisoituminen.....	11
1.2 Prosessin kuvaus: ohjelman laatiminen ja toteutus.....	13
1.3 Ohjelmatyön ohjaaminen, johtaminen ja toimenpiteiden seuranta.....	14
1.4 Pohjoisen ohjelman resursointi.....	14
2 Pohjoisen Suomen maakuntien laatima tilannekuva	16
2.1 Toimintaympäristö.....	17
2.2 Työvoima.....	17
2.3 Osaaminen ja koulutus.....	18
2.4 Liikenne- ja logistiikkayhteydet sekä digitaalinen saavutettavuus.....	19
2.5 Yhteistyö.....	20
2.6 Rahoitus.....	20
3 Pohjoisen Suomen ohjelman toimenpiteet	21
3.1 Kestävä kasvu ja uudistavat investoinnit.....	21
3.2 Puhdas energia ja digitaalinen puhdas kasvu.....	24
3.3 Kestävä matkailu.....	25
3.4 Osaaminen ja työvoiman saatavuus.....	27
3.5 Turvallisuus, huoltovarmuus & omavaraisuus.....	30
3.6 Saavutettavuus.....	33
3.7 Pohjoinen yhteistyö.....	35

ESIPUHE

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan seuraavasti: ”Hallitus käynnistää valtioneuvoston kanslian johdolla Pohjoisen ohjelman ja perustaa sen tueksi neuvottelukunnan”. Kirjauksen toteuttamiseksi on valmisteltu laajassa yhteistyössä tämä Pohjoisen Suomen ohjelma sekä asetettu neuvottelukunta ohjelmavalmisteluun ja ohjelman toimeenpanon tueksi. Ohjelma sisältää kuluvalle hallituskaudelle kohdistettujen toimien ohella myös ylivaalikautisia, strategisia ehdotuksia. Pohjoisen Suomen kestävä kasvun potentiaalin realisoiminen ja sen edellyttämät uudistavat teolliset investoinnit sekä muut toimet edellyttävät pitkäjänteistä, strategista lähestymistapaa kehittämiseen.

Pohjoisen ohjelman ytimen muodostavat Pohjoisen Suomen maakuntien, keskeisten sidosryhmien ja ministeriöiden kanssa yhteistyössä valmistellut konkreettiset toimenpide-ehdotukset. Pohjoisen Suomen elinvoimaisuutta, saavutettavuutta, huoltovarmuutta, pohjoista yhteistyötä ja muita ohjelman tavoitteita edistäviä toimenpiteitä valmisteltaessa ei ole ollut kyse vain alueellisesta tarkastelusta. Pohjoisen Suomen maakuntien omat vahvuudet ja erityispiirteet ovat kiinteä osa koko Suomen elinvoimaa. Ne luovat osaltaan vahvaa pohjaa koko maan kestävä kasvun menestystarinoille ja hyvinvoinnille nyt ja tulevaisuudessa.

Haluan kiittää kaikkia ohjelmatyön valmisteluun osallistuneita. Tiiviillä, avoimella ja erinomaisella yhteistyöllä olemme saaneet aikaan hyvän ohjelman. Sama yhteiskehittämisen henki ja eri toimijoiden sitoutuminen ovat tärkeitä tekijöitä myös ohjelmakokonaisuutta toimeenpantaessa.

Harri Martikainen

Pohjoisen ohjelman valmisteluryhmän puheenjohtaja,
strategiaosaston osastopäällikkö, valtioneuvoston kanslia

1 Johdanto

1.1 Ohjelman lähtökohdat, tavoitteet ja organisoituminen

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan seuraavasti: ”Hallitus käynnistää valtioneuvoston kanslian johdolla Pohjoisen ohjelman ja perustaa sen työn tueksi neuvottelukunnan”. Tämän kirjauksen toteuttamiseksi hallitus käynnisti keväällä 2024 koko hallituskauden kestävänsä valtioneuvoston kanslian johdolla toteutettavan Pohjoisen ohjelman valmistelun.

Pohjoisen alueen merkitys on geopoliittisesti Suomelle tärkeä, ja taloudellisten mahdollisuuksien mittakaava on kansallisesti merkittävä.

Suomessa katseet ovat kääntyneet pohjoiseen. Venäjän laittoman hyökkäyssodan myötä Suomen turvallisuusympäristö ja geopoliittinen asettelma ovat muuttuneet. Nato-jäsenyyden, energiakriisin ja huoltovarmuuden korostumisen myötä geopoliittinen asettelma on muuttunut, ja Pohjoisen Suomen strateginen painoarvo on lisääntynyt. Muuttuneessa tilanteessa elinvoimainen pohjoinen on Suomelle ja koko Pohjolle entistä tärkeämpi.

Ohjelman tavoitteena on Pohjoisen Suomen mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntämisen edistäminen erityisesti taloudellisen kasvun, alueellisen elinvoiman, investointien vauhdittamisen, osaamisen kehittämisen ja työvoiman saavuuden näkökulmista. Lisäksi tavoitteena on edistää Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa sekä vahvistaa turvallisuutta pohjoismaisessa, EU- ja Nato-yhteistyössä uusi geopolitiikka huomioiden. Ohjelman valmistelussa ja toteutuksessa korostuu etenkin elinkeinoelämän, kaupunkien, alueiden, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä valtion vuorovaikutteinen yhteistyö.

Itäisen ja pohjoisen Suomen ohjelmia koskevan asettamispäätöksen mukaan molemmissa ohjelmissa tulee esittää tiiviisti ja konkreettisesti toimia:

1. joilla voidaan lisätä kestävänsä kasvun mahdollisuuksia ja uusia investointeja sekä vahvistaa Suomen kilpailukykyä ja alueiden elinvoimatekijöitä

2. joilla voidaan kestävästi hyödyntää puhtaan energian mahdollisuuksia ja tukea digitaalista puhdasta kasvua
3. joilla lisätään alueen kestäväen matkailun vetovoimaa
4. joilla edistetään osaamista ja osaavan työvoiman saatavuutta
5. joilla vahvistetaan koko Suomen turvallisuutta, huoltovarmuutta ja omavaraisuutta
6. joilla lisätään alueen (fyysistä ja digitaalista) saavutettavuutta.

Yhtenä keskeisenä tavoitteena Pohjoisen Suomen ohjelmassa on yhteistyön tiivistäminen Ruotsin ja Norjan kanssa. Ohjelma toimii työkaluna, joka sovittaa alueen toimet osaksi laajempaa pohjoismaista viitekehystä. Pohjoismaiden pohjoisosissa yhteistyötä tehdään niin valtioiden, alueiden, kuntien kuin yritysten kesken. Suomi, Ruotsi ja Norja ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa, ja mailla on paljon yhdistäviä tavoitteita mm. energiavarmuudessa, rajat ylittävissä logistiikkakysymyksissä sekä työvoiman saatavuuteen ja osaamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Hallitusohjelmassa on useita kirjauksia, jotka liittyvät Pohjoisen ohjelman teemoihin kuten esimerkiksi puhtaan energian hyödyntäminen, teollisuuspoliittinen strategia sekä hallitusohjelman mukaisen investointinyrkin konseptointi ja käyttöönotto. Hallitusohjelmaan sisältyvät aluehallinnon ja työvoimapalveluiden uudistus, energia- ja ilmastostrategia, investointien luvitusmenettelyjen tehostamishanke sekä TKI-rahoitusuudistus kehystävät osaltaan ohjelman toteuttamista.

Pohjoisen ohjelmassa valmistelun yhteydessä on valtioneuvoston virkakunnan ja alueiden edustajien kanssa yhdessä käyty läpi eri hallinnonalojen edistämistoimia ja priorisoitu ohjelmaan mukaan vain keskeisimmät hallitusohjelman mukaiset ja muut ministeriöiden ohjelmat, strategiat ja hankkeet, jotka tukevat vaikuttavasti ohjelman toteutusta.

Maantieteellinen alue, jonka Pohjoisen Suomen ohjelma kattaa, on osa arktista aluetta. Pohjoisen Suomen ohjelman toimeenpano tukee osaltaan Suomen laajempia arktisen yhteistyön tavoitteita. Ohjelmassa asetetut tavoitteet sisältävät myös kestäväen kehityksen, ilmastonmuutoksen sekä yhteiskunnallisen ja taloudellisen vastuullisen edistämisen osa-alueet ohjelmaa läpileikkaavasti. Työ kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi kokonaisuudessaan on tärkeä edellytys pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman päätavoitteiden täyttymiselle.

1.2 Prosessin kuvaus: ohjelman laatiminen ja toteutus

Pohjoisen Suomen ohjelman valmisteluryhmä ja neuvottelukunta asetettiin keväällä 2024, ja niitä tukee yhteinen sihteeristö. Valmisteluryhmän ja neuvottelukunnan tehtävänä on ollut tehdä yhdessä ehdotukset toimenpideohjelmaksi 31.12.2024 mennessä. Ohjelmatyö käynnistyi virallisesti pääministerin Petteri Orpon johdolla yhteisellä Itäisen ja Pohjoisen Suomen ohjelmien aloitusseminaarilla, joka järjestettiin toukokuussa 2024.

Ohjelma sisältää toimenpiteitä sekä esityksiä Pohjoisen ohjelman toteuttamiseksi ja painopisteiksi eri hallinnonaloilla. Lisäksi valmisteluryhmä on laatinut tilannekuvan sekä selvittänyt ja koonnut yhteen eri hallinnonaloilla käynnissä olevia strategia- ja ohjelmavalmisteluja sekä muita suunnitelmia, valmisteluja ja toimia, jotka liittyvät pohjoiseen ja on koonnut niitä ohjelman toteuttamisen tueksi.

Valmisteluryhmä on neuvottelukunnan tukemana tuottanut priorisoidun joukon konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, joita on syksyn 2024 aikana työstetty eteenpäin kuulemisten, lausuntokierroksen, valtiosihteeriohjausryhmän sekä kansliapäälliköiden evästysten avulla. Myös työllisyyden ja yrittäjyyden ministeriöryhmän linjasi osaltaan ohjelman toteuttamisesta. Osana ohjelmavalmistelua järjestettiin saamelaiskäräjälain 9§:n mukaiset neuvottelut.

Pohjoisen ohjelman toteutus kestää koko hallituskauden, ja osa toimenpiteistä on tarkoitettu toteutettaviksi seuraavilla vaalikausilla. Toimenpiteet toteutetaan laaja-alaisessa, tiiviissä yhteistyössä Pohjoismaiden, pohjoisen maakuntien, kaupunkien ja kuntien, elinkeinoelämän edustajien, yliopistojen ja korkeakoulujen, ministeriöiden, virastojen sekä muiden aluekehittäjien ja keskeisten sidosryhmien kesken. Lähtökohtina ovat yhteiskehittäminen, monialaisuus ja poikkihallinnollisuus. Alueen uudet yhteistyörakenteet ja toimintamallit ovat myös tärkeitä ohjelman mahdollistajia.

Hallitus on vahvasti sitoutunut Pohjoisen Suomen ohjelman valmistelun ja toteuttamisen tukemiseen hallitusohjelman viitoittamalla tavalla.

1.3 Ohjelmatyön ohjaaminen, johtaminen ja toimenpiteiden seuranta

Pohjoisen Suomen ohjelman valmisteluryhmän puheenjohtajana on toiminut osastopäällikkö Harri Martikainen valtioneuvoston kansliasta. Varapuheenjohtajana on toiminut osastopäällikkö, ylijohdaja Tiina Korhonen työ- ja elinkeinoministeriöstä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii valtiosihteeri Riikka Slunga-Poutsalo valtiovarainministeriöstä. Varapuheenjohtaja on valtiosihteeri Mikaela Nylander opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Neuvottelukunta on tukenut aktiivisesti valmisteluryhmän työtä. Neuvottelukunnan näkemykset ovat jalostaneet valmistelua erityisesti työstettäessä ja priorisoitaessa esitysiaihioita. Neuvottelukunta seuraa ja tukee toimien täytäntöönpanoa valmisteluryhmän työn päätyttyä ja ohjelman toteuttamisvaiheen alettua vuoden 2025 alussa. Neuvottelukunnassa on edustus ministeriöistä, valtionhallinnosta, alueellisilta toimijoilta sekä keskeisiä viranomaisia, elinkeinoelämän ja koulutuksen asiantuntijoita. Neuvottelukunnan ja valmisteluryhmän työskentelyä tukee virkakunnasta koostuva ohjelmasihteeristö.

Toimenpiteiden seurannan varmistamiseksi toimeenpano-ohjelmassa asetetaan selkeät vastuut ja odotukset kaikille vastuullisille toteutustahoille niiltä yhdessä ja erikseen edellytettävistä toimista sekä niiden aikatauluista ja toteutusvaiheista. Lisäksi toimenpiteet on arvioitu resurssitarpeiltaan silloin kun se on ollut mahdollista. Useat toimet edellyttävät erilaisten toteutustapojen ja jalkautuskeinojen yhdistelmää.

Neuvottelukunta seuraa ohjelman toteutusta ohjelmasihteeristön laatimien etenemisraporttien pohjalta. Esitysten etenemisestä raportoidaan myös hallitukselle, valtiosihteeille, kansliapäälliköille sekä työllisyyden ja yrittäjyyden ministeriötyöryhmälle. Lisäksi tuloksista viestitään tarpeen mukaan myös muilla keskeisillä foorumeilla ja muissa eri yhteyksissä.

1.4 Pohjoisen ohjelman resursointi

Hallitus edistää aktiivisesti ohjelmaa käytettävissä olevin resurssein. Hallitusohjelmaan sisältyvien relevanttien toimien (mm. investointiohjelma) lisäksi hallituksella ei ole ollut mahdollista ohjata merkittäviä lisäresursseja ohjelmatyöhön. Ohjelmaa on valmisteltu ja se toteutetaan valtion nykyisten talousraamien puitteissa. Mahdolliset ohjelman toimenpiteiden lisärahoitustarpeet käsitellään normaalissa talousarviomenettelyssä.

Ohjelman valmistelussa ja toteutuksessa hyödynnetään nykyisiä aluekehittämisen foorumeja ja rahoitusinstrumentteja sekä muita työkaluja kuten EU:n ja Naton tarjoamat rahoitusmahdollisuudet. Osana ohjelmatyötä selvitetään, miten saadaan olemassa olevat varat kohdentumaan vaikuttavammin ja millaisia vielä hyödyntämättömiä rahoitusmahdollisuuksia on käytettävissä.

2 Pohjoisen Suomen maakuntien laatima tilannekuva

Pohjois-Suomen maakuntia ovat Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Keski-Pohjanmaa. Pohjois-Suomi kytkee muun Suomen Ruotsiin ja Norjaan maayhteydellä.

Kaikissa pohjoisen maakunnissa on vahvoja toimialoja ja osaamista, jotka ovat aluelouden lisäksi tärkeitä kansantalouden kehitykselle sekä EU:n kilpailukyvyille.

Lappi on Arktisen alueen johtotähti, jonka kasvu ja hyvinvointi perustuvat luonnonvarojen ja luonnonolosuhteiden kestäväan jalostamiseen. Lappi on arktisen kiertoalouden ja arktisen kestävan matkailun edelläkävijä. Lapissa on vahva kaivos-, metsä- ja metalliteollisuus sekä kriittisiä raaka-aineita.

Pohjois-Pohjanmaa on vetovoimainen korkean ICT- ja teknologiaosaamisen keskittymä. Maakunnan vahvuudet ovat biotaloudessa, metalliteollisuudessa, puurakentamisessa sekä terveysteknologian TKI-osaamisessa.

Kainuussa on runsaat ja monipuoliset luonnonvarat, vetovoimainen asuin- ja matkailuympäristö sekä osaamista niiden hyödyntämiseen tuotteina ja palveluina. Kainuun elinkeinotoiminnan vahvat kärjet ovat biotalous, kaivannaisala ja kemianteollisuus, matkailu ja teknologiateollisuus (metalli sekä ICT- ja elektroniikka). Kainuussa tuotetaan maailman vähähiilisimmät akkukemikaalit, matkailu on saanut uusia kansainvälisiä suoria lentoyhteyksiä ja datakeskustoimiala ja peliala ovat huijmassa kasvussa.

Keski-Pohjanmaa on tunnettu akkumineraalien tuottajana, energiamurroksen edistäjänä ja biolaaksoalueestaan. Alueen runsaiden luonnonvarojen ympärille on kehittynyt monipuolinen kemian, biotalouden ja mineraalitalouden osaamiskeskittymä, jolla on vahvat yhteydet kansainväliseen kauppaan. Näihin perustuen Keski-Pohjanmaa on vahvasti mukana uusien energiamuotojen kehittämisessä.

2.1 Toimintaympäristö

Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaan, Suomen heikentynyt talouden kasvu, julkisen talouden vajeet sekä hintojen nousuun ja energiantuotantoon liittyvät haasteet ovat vaikuttaneet kielteisesti Suomen talouteen, kuluttajiin ja yrityksiin. Kuluttajille epäsuorat vaikutukset ovat näkyneet hintojen ja korkojen nousuna. Yritysten ja toimialojen toimintaedellytykset ovat kaventuneet ja aiheuttaneet menojen kasvua. Arviona on, että Pohjois-Suomeen vaikuttava muuttunut toimintaympäristö ja geopolitiittinen tilanne säilyy haastavana myös lähitulevaisuudessa.

Suomen kansantalouden kestävä kasvun ja työn tuottavuuden lisääminen sekä puhtaan siirtymän edistäminen edellyttävät, että Pohjois-Suomeen suunnitellut puhtaan energian investoinnit toteutuvat. Teollisuusinvestointeja tulee edistää sinne, missä on mahdollisuus tuottaa puhdasta energiaa nyt ja tulevaisuudessa. Puolustusvoimien linjaukset aluevalvonnan suhteen ovat käytännössä estäneet tuulivoiman rakentamisen Pohjois-Suomen itäisimmässä osassa. Nämä haasteet ovat tärkeä ottaa huomioon jatkossa, etteivät Pohjois-Suomen itäiset alueet jää puhtaan siirtymän ulkopuolelle.

Pohjois-Suomessa on arviolta 76 miljardin euron investointipotentiaali, jonka jalkauttaminen toteutuviksi investoinneiksi korostuu. Investoinnit ovat mahdollisuus edistää puhdasta siirtymää ja alueiden rakennemuutosta, mutta luovat samalla myös alueelle rakenteellisia haasteita. Haasteita on erityisesti työvoiman saatavuudessa, osaamisessa ja saavutettavuudessa sekä saatavilla olevan investointirahoituksen vähäisyydessä. Myös toimijoiden vähäiset taloudelliset resurssit haastavat investointien edistämistä. Investointien toteutuminen edellyttää valtion vahvaa mukana oloa sekä toimintaympäristön kehittämistä yhdessä pohjoisen maakuntien kanssa.

2.2 Työvoima

Kasvu, kehitys ja investoinnit vaativat työvoimaa, josta Pohjois-Suomessa on jo nyt pula. Lisäksi työvoiman määrä vähenee erityisesti eläköitymisen myötä. Työvoiman määrään voidaan vaikuttaa sitouttamalla olemassa olevaa työvoimaa toimimaan alueella sekä edistämällä uuden työvoiman saantia alueelle. Tämä edellyttää työvoiman saannin edellytysten vahvistamista usein eri toimin.

Pohjois-Suomen alueella on paljon kansainvälisiä opiskelijoita, joiden integroituminen työelämään ja Pohjois-Suomen työvoimaksi on pääkaupunkiseutua haastavampaa. Työtehtävien imua tulee parantaa, työnantajien rekrytointiosaamista kasvattaa sekä lisätä kotouttamista/kieli- ja kulttuuriopetusta korkeaa osaamista vaativan työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton veto- ja pitovoiman varmistamiseksi.

Suurinvestointien toteutuminen tulee työvoiman määrän kasvun myötä vaikuttamaan asumis- ja palvelurakenteeseen. Tarvitaan varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja oppimisen palveluita sekä mahdollisuuksia aktiivisen vapaa-ajan viettämiseen sekä turvallista elinympäristöä. Alueelle muuttaville perheille ja työssäkävijöille tulee olla tarjota heidän tarpeisiinsa soveltuvia asuntoja. Asuntorakentamista tulee edistää erityisesti harvaan asutuilla ja työvoimapulasta kärsivillä alueilla.

2.3 Osaaminen ja koulutus

Investoinnit vaativat sekä lisää työvoimaa että uutta osaamista. Myös työikäisten koulutustasoa on kyettävä vahvistamaan. On ennakoitu, että 80 prosenttia vuoteen 2035 mennessä syntyvistä uusista työpaikoista edellyttää korkeakoulututkintoa. Opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuspoliittisen selonteon (2023) tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä puolet ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon.

Pohjoisen Suomen koulutusjärjestelmää ja alueella toteutettavaa koulutusta tulee kehittää tarvelähtöisesti sekä osaamis- ja koulutustarpeet huomioiden toisella asteella, korkeakouluissa ja yliopistotasolla.

Alueen tarpeet tulee ottaa huomioon koulutuspolitiikassa siten, että koulutusjärjestelmä tuottaa tarvittavia osaajia kaikilla koulutusasteilla ja koulutuksella on tarvittavat resurssit sekä kyvykkyys. Tämä vaatii ennakkointia ja strategista näkemystä, mutta myös lisäresursseja rahoituksena ja oppilaspaikkoina, jotta osaajatarpeet kyetään turvaamaan. Tutkintokoulutuksen lisäksi on tarve myös lisä- ja täydennyskoulutukselle.

Digitaalinen siirtymä on tuonut suurta hyötyä etenkin suuremmille yrityksille ja parantanut työntuottavuutta. Pohjoisen Suomen pk-yritykset tarvitsevat edelleen voimakasta tukea ja räätälöityjä palveluja. Digitalisaation edistämistä vahvistamalla ja nopeuttamalla voidaan parantaa työn tuottavuutta, luoda uudenlaista osaamista ja vähentää työvoiman tarvetta.

2.4 Liikenne- ja logistiikkayhteydet sekä digitaalinen saavutettavuus

Puhtaan siirtymän investoinnit, mm. kaivannaisteollisuus, akkuteknologia ja tuulivoimarakentaminen tarvitsevat toimivia liikenneyhteyksiä. Investoinnit ja huoltovarmuus lisäävät pohjoisen kautta Ruotsiin ja Norjaan johtavien tie- ja rata-yhteyksien painoarvoa sekä niihin kytkeytyvien väylien merkitystä. Näiden yhteyksien kautta varmistetaan Suomen ulkomaankaupan ja huoltovarmuuden yhteydet. Myös Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet tulevat lisäämään sotilaallista harjoitustoimintaa ja liikennettä alueella. Pohjois-Suomessa onkin panostettava infrastruktuuriin, liikennejärjestelmiin, satamiin ja lentokenttiin sekä huolehdittava sähköverkkojen riittävydestä ja kapasiteetista kantaverkosta lähiverkkoihin. Väylien kaksoiskäytön merkitys kasvaa ja on oleellinen osa kokonaisturvallisuuden kehittämistä samalla, kun se turvaa alueen kansalaisten ja elinkeinojen kannalta kriittistä saavutettavuutta.

Eurooppalaisessa ja kansallisessa saavutettavuuden kehittämisessä painopiste pitää kohdistaa TEN-T-ydinverkon ja TEN-T-kattavan verkon kehittämiseen siten, että kehittämistoimet huomioivat pohjoisen muuttuneen aseman nykyisessä geopolittisessä tilanteessa. Pohjois-Suomen liikenneverkon korjausvelka on merkittävä erityisesti rataverkolla sekä vähäliikenteisellä tieverkolla. Esimerkiksi vähäliikenteisellä maantieverkolla on suuri merkitys biotalouden, huoltovarmuuden ja arjen liikkumiselle, mikä on tärkeä huomioida kansallisessa saavutettavuuden painopisteiden valinnassa.

Pohjois-Suomi on harvaan asuttu ja välimatkat pitkät. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tulee tukea elinkeinoelämän tarpeita ja teollisuuspolitiikan tavoitteita. On tärkeää, että elinkeinoelämän ja investointien luomat liikennetarpeet tulevat Liikenne 12 (L12)-suunnitelmassa erityisen vahvasti esille infran kehittämistä ohjaavina kriteereinä. Kolmen tunnin saavutettavuustavoitteen toteutumisella pääkaupungin ja maakuntien välillä on oleellinen merkitys Suomen ja maakuntien kilpailukyvyn kannalta. Toimiva tietoliikenne on edellytys ihmisten ja yritysten arjessa, mikä asettaa kehittämispaineita alueen laajakaistaverkolle. Tietoliikenteen runkoverkkoja tarvitaan myös Pohjois-Suomesta Ruotsiin ja Norjaan. Nykyiset Pohjois-Suomen matkapuhelinverkon katvealueet aiheuttavat ongelmia alueelle liikkuville sekä julkisen henkilöliikenteen toimijoille.

2.5 Yhteistyö

Pohjoismaiden strateginen merkitys on kasvanut, ja edellyttää valtioiden välisen yhteistyön tiivistämistä entisestään. Pohjoinen on Suomen ainoa maayhteys maailmalle. Kehityksen myötä Pohjoismainen yhteistyö syvenee erityisesti turvallisuuden, energiaan ja teollisuuspolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä ja vaatii uudenlaista tarkastelua huomioiden myös kokonaisturvallisuuden, sotilaallisen liikkuvuuden ja infran kaksoiskäytön.

On tärkeää, että pohjoisen liikennejärjestelmäsuunnittelu nivoutuu yhteen Ruotsin ja Norjan vastaavien suunnitelmien kesken. Toimivat liikenneyhteydet Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden välillä mahdollistaisivat työvoiman parempaa liikkuvuutta, edistävät investointeja ja lisäisivät kanssakäymistä.

Paikallinen hyväksyttävyyden ja myös arvot liittyvät investointien sijoittumiseen ja niiden sosiaaliseen hyväksyttävyyteen.

2.6 Rahoitus

Pohjoisen investointien toteutuminen ja uusien investointien syntyminen edellyttää investointeja edistäviä toimintamalleja. Keskushallinnon ja alueiden välille on luotava toimivampi yhteistyö, joka varmistaa yhteisen tilannekuvan valtio- ja kunta-toimijoiden kesken.

Pohjoissuomalaiset yritykset tarvitsevat rahoitusta investointien käynnistämiseen, omistajavaihdoksiin sekä käyttöpääomatarpeisiin. Rahoituksella on merkitystä myös silloin, kun vastataan erityisesti teollisuuden suhdannekuoppaan.

Näkyvissä olevat myönteiset suhdannenäkymät tulee heijastumaan myös yritysten aktiivisuuden kasvuna rahoitushauissa. Erityisesti mikro- ja pk-yritysten rahoittaminen investointeihin korostuu koko Pohjois-Suomen kasvun ja työllisyyden vahvistamiseksi.

Pohjoisella alueella on tarve valtion pääomasijoitusyhtiölle uusien teknologioiden ja investointien syntymiseksi.

3 Pohjoisen Suomen ohjelman toimenpiteet

3.1 Kestävä kasvu ja uudistavat investoinnit

Alueiden elinvoima syntyy erityisesti alueen yritysten menestyksen ja työllistävyyden kautta. Suomella on hyvät mahdollisuudet hyötyä globaalista puhtaan siirtymän ja uuden teknologian ennustetusta investointiaallosta. Uuden teollisuuspolitiikan vahvistuminen, investointien luvituksen sujuvoittaminen ja teolliset investoinnit tarjoavat vahvat lähtökohdat teollisuuden uudistumiselle ja kasvulle. Lapin kauppakamarin selvityksen mukaan Pohjoismaiden pohjoisosissa on suunnittelussa ja valmistelussa vuoteen 2035 lähes 190 miljardin euron edestä investointeja. Pohjoinen on luonteva Pohjoismaisen yhteistyön alue.

Hallitusohjelman mukaiset TKI-toimet ja Pohjoisen Suomen kärkihankkeet

1. 6G:n resilienssi ja kriittiset sovellukset. Käynnistetään nopealla aikataululla valtion, Oulun yliopiston, Oulun kaupungin, yritysten ja muiden keskeisten tahojen kanssa selvitys, jonka toimenpiteillä pyritään varmistamaan 6G-osaamisen kehittyminen Suomessa ja Suomen asema langattomien teknologioiden huippumaana. Selvityksessä huomioidaan myös muut 6G-osaamisen vahvistamiseen liittyvät toimet.

6G-tutkimuksen edellytysten edistämisen lisäksi tavoitteena tulee olla osaamisen vahva kaupallinen ja kaksikäyttölinen hyödyntäminen. Tässä yhteydessä edistetään myös tekoälyä hyödyntävien ja resilienttien radioratkaisujen infrastruktuureja.

2. Lisätään panostuksia soveltavaan TKI-toimintaan liittyen hiilidioksidin talteenottoon ja synteettisten biopolttoaineiden valmistamisen uusiin innovaatioihin, sekä puhdasta siirtymää edistävien mineraalien tutkimustoimintaan.
3. Vahvistetaan entisestään suurteholaskennan osaamista ja sen hyödyntämistä pohjoisen yritysten kehittämiseksi ja uusyrityksperustannan vauhdittamiseksi.

Kestävien teollisten ja muiden uudistavien investointien luvitusta vauhditetaan

4. Yhden luukun palvelun hankkeella kehitetään ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä. Toteutetaan puhtaan siirtymän hankkeiden etusijamenettelyn ja näitä koskevien muutoksenhakuasioiden kiireellisten edellytysten varmistaminen alueellisena kokeiluna osana jo käynnissäolevaa kansallista yhden luukun palveluhanketta alueella Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa sekä Kainuu.

Kestävien investointien edistämisen alueellinen toimintamalli pannaan toimeen

5. Perustetaan maakunnalliset investointitiimit Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan maakuntiin, kytkemään investointien edistäminen kansalliseen toimintamalliin (ns. investointinyrkkiin). Tavoitteena on koordinaativastuulla luoda selkeä toimintamalli tunnistamaan ja edistämään alueen investointeja ja varmistetaan investointien edistämisen riittävä resursointi ml. tulevat elinvoimakeskukset. Valmistelussa huomioidaan ja hyödynnetään alueilla ja paikallisesti jo käytössä olevat investointien edistämisen koordinoivat toimintatavat ja -mallit.

Edistetään puhtaaseen energiaan ja kriittisiin raaka-aineisiin liittyviä kestäviä investointeja

6. Investointien kotouttamiseksi Pohjoiseen Suomeen tarvitaan entistä vaikuttavampia julkisen ja yksityisen sektorin – alueellisia ja kansallisia – yhteisiä koordinoivia toimintatapoja. Tätä varten perustetaan työryhmä, joka muodostetaan TEM:n ja muiden toimivaltaisten ministeriöiden, Energiaviraston sekä keskeisten sidosryhmien pohjoisen alueen edustajista.

Työryhmän tehtävä on vuoden 2025 aikana arvioida erityisesti niitä toimenpiteitä, joilla sähköintensiivisen teollisuuden sijoittumista lähelle energiantuotantoalueita voidaan edistää.

7. Edistetään tavoitetta kasvattaa Euroopan unionin kriittisten materiaalien omavaraisuustavoitetta ja ilmastotavoitteita toteuttamalla pohjoisen mineraalien talteenottoa Pohjois-Suomen kaivostoiminnassa ja jalostuksessa, ja mineraalien jalostamisen prosessin uudistamista vähähiilisuuden ja nettonollailmastovaikutusten aikaansaamiseksi, huomioiden korkea ympäristönsuojelun taso, paikallinen hyväksyttävyyys sekä yhteensovitus muiden elinkeinojen kanssa.

Toteutetaan puhtaan energian ja vedyn maaperään ja maanalaiseen varastointiin liittyvät jatkotutkimushankkeet ja pilotti-investoinnit sekä luodaan biomassaraaka-aineiden hyödyntämiseen perustuva biokaasuekosysteemi Keski-Pohjanmaalle, huomioiden ml. ravinnekierrätys ja ekosysteemitarkastelun tavoitteet sekä toimiva mittakaava.

Varmistetaan puhtaan siirtymän ja kriittisten raaka-aineiden investointien kaavaprosessien riittävä resurssointi Pohjois-Suomen kunnissa ja maakunnissa sekä kaavoittajaresurssien koulutus täydennyskoulutuksella.

8. Vahvistetaan satamien toimintakykyä merituulivoimainvestointien ja uusiutuvan energian investointien edistämiseksi. Selvitetään mahdollisuutta löytää rahoitusta tai muuta tukea hankkeelle, huomioiden valtiontukikehikko.
9. Rakennetaan liityntäverkot Pohjoisen alueelle Gasgridin runkoverkkoon vedyn tuotantoa varten, runkoverkon rakentuminen huomioiden.

Vahvistetaan pk-yritysten kasvu- ja kansainvälistymisedellytyksiä sekä digitaalista kyvykkyyttä

10. Perustetaan olemassa olevia ja mahdollisia uusia tukimuotoja hyödyntäen Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan maakuntiin mikro- ja pk-yritysten kasvu- ja kansainvälistymisohjelma.
11. Perustetaan Saamelaiskäräjien hallinnoima elinkeinorahasto saamelaiden yrittäjyyden ja saamelaisalueen elinvoiman sekä saamelaiskulttuurin ja perinteisten elinkeinojen kehittämiseksi.

Tavoitetta edistävät toimet, joista on linjattu jo aiemmin

Teollisuuspoliittinen strategia (TEM) kokoaa yhteen Suomen teollisuuden uudistumisen ja kasvun tilannekuvan, strategiset tavoitteet, painopisteet ja toimenpidekokonaisuudet.

”Investointinyrkki” (TEM ym.) koordinoi merkittävien kotimaisien ja kansainvälisten investointihankkeiden edistämistä.

Aluehallinnon uudistuksella vahvistetaan yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä sekä sujuvoitetaan lupaprosesseja (VM).

Suurteholaskennan kapasiteetin jatkuvuuden varmistaminen EuroHPC-supertietokoneella (OKM).

3.2 Puhdas energia ja digitaalinen puhdas kasvu

Alueiden elinvoima perustuu osaltaan puhtaan- ja digitaalisen puhtaan siirtymän hyödyntämiseen kestävästä kehityksestä edellytykset huomioiden. Puhdas siirtymä, ilmastonmuutos, digisiirtymä, luontokadon torjunta sekä luonnon monimuotoisuuden edistäminen haastavat yritysten perinteisiä toimintatapoja. Samalla ne luovat kaiken kokoisille yrityksille suuria mahdollisuuksia kehittää liiketoimintaansa ja saada kilpailuetua globaaleilla markkinoilla. Pohjoisessa Suomessa on merkittävästi puhtaan energian tuotantoa, joka mahdollistaa puhtaan siirtymän investointeja Suomeen ja varmistaa energiansaantiamme.

Turvataan kantaverkon riittävyys ja kapasiteetti pohjoisen puhtaan energian tuotannon ja hyödyntämisen varmistamiseksi

12. Hallitus huolehtii Suomen kantaverkkoyhtiö Fingridin Oyj:n tarvittavasta investointikyvystä kehysriihessä sovitulla tavalla, jotta energiaverkot eivät muodosta investoinneille pullonkauloja missään päin Suomea. Hallitus arvioi Fingridin pääomitarpeita ja suunnittelee mahdolliset pääomittamista koskevat tarpeet omistajien yhdenvertainen kohtelu, osakeyhtiölaki ja sähkömarkkinalaki huomioon ottaen, kun yhtiön suunnitelmat rakennettavien ja uusien sekä parannettavien voimajohtojen osalta etenevät toteutusvaiheeseen, ml. liityntäverkot Pohjoisen alueelle Gasgridin runkoverkkoon vedyn tuotantoa varten.
13. Käynnistetään Fingridin toimesta, kun vaadittava tuotanto- ja kulutus-kapasiteetti varmistuu, suunnittelu, jolla turvataan kantaverkon 400 kilovoltin voimajohtoyhteyksien rakentaminen koko Pohjois-Suomeen, mukaan lukien ns. Vaaralinja (Lappi – Pohjois-Pohjanmaa (Koillismaa) – Kainuu – Pohjois-Karjala – Etelä-Karjala) ja ns. Lapin kehäverkko.
14. Perustetaan pohjoisen Suomen itäiseen osaan, Itäisen Suomen tuulivoimarakentamisen edistämistä koskevan raportin reunaehtojen täyttyessä kompensatioalue, jolla voidaan mahdollistaa tuulivoimaa ja turvata samalla aluevalvonnan ja puolustusvoimien toimintaedellytykset.

Luodaan sääriippuvaiselle sähköntuotannolle kannusteet osallistua kapasiteettimekanismiin tai muulla tavalla turvataan tarvittava säätövoima

15. Tehdään selvitystyö pienydinvoiman sijoittautumiseksi Pohjois-Suomeen. Edistetään uusia energiaratkaisuja Pyhäjoen talousalueella.

Tavoitetta edistävät toimet, joista on linjattu jo aiemmin

Merituulivoimarakentamisen pelisääntöjen selkeytetään toteuttamalla lainsäädäntöhanke (TEM).

Hallituksen kehysriihessä 2024 päättämät kasvupaketin toimet ja kasvuriihi-hanke:

Verokannustin suurille puhtaan siirtymän teollisille investoinneille (VM ja TEM).

Kasvuyritysten pääomamarkkinan vahvistamiseksi Teollisuussijoitus-konsernin pääomittaminen 300 miljoonalla eurolla (TEM).

Huolehditaan Fingridin ja Gasgridin investointikyvystä (TEM ja VM).

Kasvuriihi-hankkeen (VNK ym.) tavoitteena on löytää laajasti uusia keinoja kasvun vauhdittamiseksi.

Investointien luvitusprosessien vauhdittamiseksi yhden luukun palvelujen hankkeella kehitetään ympäristöllisten lupamenettelyjen sääntelyä (YM).

Ylläpidetään alueelliset tarpeet tunnustavaa alueidenkäytön kehityskuvaa alue- ja yhdyskuntarakenteen ennakoinnin ja yhteiskehittämisen välineenä (YM).

3.3 Kestävä matkailu

Pohjoiseen suuntautuva kansainvälinen matkailu tuottaa merkittävästi tuloja Suomeen. Esimerkiksi pelkästään Lapin matkailun vientiarvo oli vuonna 2023 jo miljardi euroa. Kestävän matkailun kasvunäkymät ovat erityisen hyvät. Kestävän matkailun kehittämisessä tulisi huomioida ja edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja paikalliskulttuuria, erityisesti saamelaiskulttuuria. Kestävän matkailun edistämiseksi matkailuyrityksiä ja -alueita, sidosryhmiä sekä matkailijoita rohkaistaan ja sitoutetaan vastuullisiin valintoihin eri keinoin alueilla. Matkailun kestävyys edistämiseksi parannetaan paikallista hyväksyttävyyttä, matkailun ympärivuotisuutta sekä matkailijoiden viipymää alueella ja Suomessa. Tavoitetta täydentää alueellisten,

paikallisten ja rajat ylittävien matkaketjujen kehittäminen liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Matkailualueet ja -yritykset yhteistyössä alan sidosryhmien kanssa kehittävät ja markkinoivat matkailupalveluja eri teemoihin liittyen kansainvälisille ja kotimaan matkailijoille.

Toteutetaan alueellinen kokeilu matkailijamaksun tai matkailuveron keräämiseksi

16. Toteutetaan alueellisena kokeiluna lakiin perustuva matkailijamaksu tai matkailuvero niiden toteuttamisedellytysten selvittämisen jälkeen. Selvityksissä tulee huomioida oikeudelliset edellytykset sekä muut lainsäädännölliset ja kuntataloudelliset kysymykset.

Varmistetaan pohjoisen lentoyhteydet elinkeinoelämän, kansalaisten saavutettavuuden ja matkailun kannalta keskeisille lentokentille

17. Varmistetaan valtion lentoliikennestrategian toimenpiteet osana L12-suunnittelua sekä lentoasemaverkoston laajuus ja pohjoisen kenttien tulevaisuus tietopohjaisesti.

Ylläpidetään ja kehitetään erityisesti **Kemi-Tornion, Kajaanin ja Kokkola–Pietarsaaren** maakuntakenttiä, ja edistetään yhteistyössä toimijoiden kesken Pohjoisen matkailun ympärivuotista kansainvälistä lentosaavutettavuutta sekä suurimpien kaupunkien päivittäistä kohtuuhintaista lentotuotetta.

18. Käynnistetään Visit Finlandin ja pohjoisten alueiden yhteinen hanke, jolla edistetään suorien kansainvälisten ympärivuotisten lentoyhteyksien avaamista ympärivuotisen, erityisesti kesäkauden, matkailun lisäämiseksi alueelle.

Edistetään pohjoisessa merialueiden, suurjokien sekä virtaavien vesien ja purojen kunnostusta osana matkailun edistämistä

19. Edistetään Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan merialueiden, suurjokien sekä virtaavien vesien ja purojen kunnostusta. Tämä luo osaltaan edellytyksiä myös luontomatkailun edistämiseksi.

Hyödynnetään Pohjoista aluetta Suomen maakuvatyössä

20. Maakuvatyön vahvistaminen ja uudistaminen. Hyödynnetään Pohjoisen alueen näkyvyyttä Suomen maakuvatyössä suunnitelmallisesti ja monipuolisesti, mukaan lukien Pohjoisen alueen kansainvälinen näkyvyys esimerkiksi talviurheilun suurtahtumien kautta.

Tavoitetta edistävät toimet, joista on linjattu jo aiemmin

Kestävän matkailun edistäminen on yksi keskeisistä sisällöistä vuoden 2024 loppupuolella uudistettavassa Suomen matkailustrategiassa (TEM).

Tuetaan Oulun kulttuuripääkaupunkivuotta 2026 ja siihen valmistautumista (OKM).

3.4 Osaaminen ja työvoiman saatavuus

Työvoiman saatavuus ja osaamisen hyödyntäminen ovat keskeisiä alueellisen elinvoimaisuuden lähteitä. Osaavan työvoiman saatavuus on erityinen haaste Pohjoisen Suomen alueille. Investoinnit vaativat paljon lisää työvoimaa. Lisäksi työvoiman määrä vähenee erityisesti eläköitymisen myötä. Viihtyisä työ- ja elinympäristö sekä toimivat asuntomarkkinat ja peruspalvelut edesauttavat osaajien kiinnittymistä alueille. Lisäksi osaajia houkuttelevat maailmanluokan, edistykselliset tutkimus-, kehitys- ja innovaatioympäristöt (TKI) ja -ekosysteemit. Myös osaamisen korkea laatu on ratkaiseva koko Suomen ja Pohjoisen alueiden menestykselle. TKI-toiminnalla on ratkaiseva merkitys elinkeinoelämän uudistumisessa, tuottavuuden kasvussa ja hyvinvoinnin luomisessa. Kansallisena tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K) menot neljään prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä. Huomiota on kiinnitettävä opiskelijoiden ja kansainvälisten erityisosaajien kannusteisiin jäädä Suomeen ja (Pohjoisen) alueille työskentelemään.

Uudistetaan koulutusjärjestelmää ja koulutusta vastaamaan paremmin Pohjoisen alueen tarpeita lisäämällä työelämälähtöistä koulutusta vastaamaan paremmin alueen uusia osaamistarpeita.

21. Pohjoisessa Suomessa vahvistetaan osaamis-, koulutus- ja työvoimatarpeiden ennakointia aktiivisessa vuoropuhelussa kaikkien toimijoiden kesken. Opetus- ja kulttuuriministeriön kriittistä osaamista ja sen kehittämistarpeita koko Suomessa kartoittavassa hankkeessa huomioidaan Pohjoisen Suomen erityistarpeet ml. tulevaisuuden koulutustarpeet.

Vahvistetaan työ- ja osaamisperusteista korkean osaamisen maahanmuuttoa ja alueella jo olevien kansainvälisten erityisosaajien kotoutumista alueelle ja työllistymistä elinkeinoelämään, yrittäjiksi, julkiselle sektorille tai muun työelämän palvelukseen

22. Vahvistetaan osaavan työvoiman saatavuutta ja sitoutuneisuutta pohjoiseen Suomeen seuraavilla toimenpiteillä:

Hallitusohjelmassa asetettujen määräaika- ja muiden tavoitteiden toteutumiseksi tulee entisestään nopeuttaa ja sujuvoittaa työ- ja osaamisperusteisten oleskelulupien käsittelyprosesseja työvoiman rekrytoinnin sujuvoittamiseksi Pohjoisessa Suomessa.

Vahvistetaan Pohjoisessa Suomessa rekrytointiosaamista kansainvälisten erityisosaajien saamiseksi alueelle. Työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriöiden koordinoiman Talent Boost -ohjelman puitteissa tulisi perustaa uusi hanke kartoittamaan nykyistä laajemmin koko maan osalta toimia, joilla voidaan edistää työ- ja osaamisperäistä rekrytointia. Hankkeen jalkautusvaiheessa toimia tulisi suunnitella Pohjoisen Suomen alueiden tarpeisiin.

Parannetaan työvoiman saatavuutta tukemalla mikro- ja pk-yrityksiä ensimmäisen kansainvälisen erityisosaajan palkkaamiseksi (esimerkiksi työntekijäkohtainen palveluseteli).

Etsitään uusia, vaikuttavampia keinoja kansainvälisten erityisosaajien ja opiskelijoiden, ml. tohtorikoulutetut kotoutumiseen ja työllistymiseen Pohjoisen Suomen työmarkkinoille. Yksi mahdollisuus olisi toteuttaa kansainvälisten opiskelijoiden trainee-ohjelma, jolla tuetaan alueen yrityksiä ja korkeakouluja. Ohjelmassa yritys saisi määräaikaisen edun, esim. hyvityksen sosiaaliturvamaksuista kahden vuoden ajalta, palkatessaan kansainvälisen erityisosaajan, joka on valmistunut suomalaisesta korkeakoulusta.

Perustetaan kansainvälisten opiskelijoiden työnvälityksen yhteyspisteet Centria-, Kajaanin ja Lapin ammattikorkeakouluihin. Varmistetaan toimivat yhteistyömallit työllisyysalueiden toimintojen kanssa.

23. Jatketaan ja tiivistetään entisestään yhteistyötä Migrin, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa siinä, kuinka myös I- ja II-uratasojen tutkijoiden työlupaprosessia saataisiin jouhevoitettua.

Muut toimet Pohjoisen investointien tukemiseksi

24. Tehdään selvitys erilaisista tukitoimista, joilla voidaan olettaa olevan vaikutuksia opiskelijoiden muuttopäätöksiin ja/tai halukkuuteen tehdä työtä pohjoisessa Suomessa. Selvityksessä tulee arvioida mahdollisuus toteuttaa määräaikaisen alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu- ja tutkimushanke pohjoisessa Suomessa ns. Norjan mallia soveltaen. Selvityksen yhteydessä tulee lisäksi tehdä esityksiä vaihtoehtoisiksi toimiksi alueelliselle opintolainahyvitykselle sekä arvioida niiden kustannuksia ja vaikuttavuutta suhteessa mahdolliseen alueelliseen opintolainahyvitykseen.
25. Valmistellaan ja toteutetaan pohjoisen asunto-ohjelma, jolla vahvistetaan edellytyksiä elinvoimaa edistävien investointien kohdistumiseksi alueille.

Tavoitetta edistävät toimet, joista on linjattu jo aiemmin

Työvoima- ja elinkeinopalvelu-uudistuksessa muodostuva palvelurakenne edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää palvelujen tuottavuutta, saatavuutta ja vaikuttavuutta (TEM).

Työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton Talent Boost -ohjelma 2023–2027 jatkuu uudistettuna (TEM ja OKM).

Kansainvälisen rekrytoinnin palvelujärjestelmän rakentaminen ml. TE-palvelu-uudistus sekä KEHA-keskuksen ja Business Finlandin yhteinen Work in Finland -toiminto (TEM).

3.5 Turvallisuus, huoltovarmuus & omavaraisuus

Muuttunut turvallisuusympäristö, Suomen geopoliittisen aseman muutokset sekä Natoon liittyminen ovat nostaneet kokonaisturvallisuuden aluekehittämisen keskiöön. Erityisesti Pohjoisen Suomen strateginen merkitys on kasvanut huomattavasti. Huoltovarmuus, omavaraisuus, kyberturvallisuus, ihmisten kokema turvallisuus sekä elinkeinosektorin rooli turvallisuudessa ovat Pohjoisessa aluekehittämisessä vahvasti läsnä olevia näkökulmia.

Alueiden elinvoiman ylläpitäminen edistää kokonaisturvallisuutta ja turvallisuus on keskeinen tekijä alueen väestön hyvinvoinnin, yritysten toiminnan ja investointien houkuttelun sekä alueen vetovoimaisuuden luomisessa.

Liikenneyhteydet ja -järjestelyt, logistiikka & tietoliikenne

26. Varmistetaan toimintavarmojen tie- ja rautatieyhteyksien kehittyminen (ml. raideleveyskoekilu) Ruotsin ja Norjan satamiin. Luodaan Ruotsin ja Norjan viranomaisten kanssa määrätietoinen pohjoisen liikennejärjestelyiden pitkän aikavälin kehittämisohjelma ja luodaan tälle työlle selkeä rakenne ja vastuut. Ohjelmaan pitää sisältyä ainakin selvitykset raideyhteyksistä Narvikin ja Tromsø'n satamiin. Käynnissä oleva läntisen raideleveyden selvittäminen Perämeren kaarella tulee nivoa osaksi ohjelmaa. Ohjelman tulee pitää sisällään myös rahoitusvaihtoehtojen tarkastelun ja eri mallien arvioinnin sisältäen Suomen, Ruotsin ja Norjan kansallisen rahoituksen, kansallisten rahastojen käyttömahdollisuudet, Pohjoismaiden investointipankin rahoituksen sekä Naton ja EU:n rahoituskanavien käytön.
27. Kehitetään länsi-itäsuuntaisia liikenneyhteyksiä turvallisuuspoliittisista ja saavutettavuuden näkökohdista käsin. Puhtaan siirtymän investoinnit, ml. kaivannaisteollisuus, akkuteknologia ja tuulivoimarakentaminen tarvitsevat toimivia liikenne- ja voimajohtoyhteyksiä. Investoinnit ja huoltovarmuus lisäävät pohjoisen kautta Ruotsiin ja Norjaan johtavien tie- ja ratayhteyksien sekä niihin kytkeytyvien väylien merkityksen kasvua. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet ovat lisänneet liikkumista Pohjoisella alueella merkittävästi.
28. Huolehditaan jäänmurtokaluston toimintakyvystä, uusimisesta ja sijoittumisesta.
29. Turvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi tulee varmistaa, että tietoliikenneyhteydet toimivat riittävän hyvin Pohjoisen Suomessa kaikilla alueilla.

Osaaminen, TKI-toiminta ja innovaatioiden kaupallistaminen & kaksoiskäyttötuoantanto

30. Edistetään Nato-osaamiskeskuksen sijoittumista Pohjois-Suomeen.
31. DIANA 6G-testikeskuksen toiminnan kehittäminen, ml. kaksikäyttötekniologian tehostettu kaupallistaminen. Edistetään investointeja 6G-testiverkkoon testikeskuksen tarpeisiin. Tavoitteena on häiriösieltoiset ja haastavissa ympäristöissä toimintakykyiset 6G-järjestelmät, jotka parantavat valvontaa, tilannekuvan muodostamista ja infrastruktuurin suojaa.

Hyödynnetään LUMI-supertietokoneen suorituskykyä ja infrastruktuuria DIANA-testikeskuksen toiminnassa. Tavoitteena on yhteinen 6G-tiekartta ja -hankesalkku yritysten kanssa.

32. Perustetaan kansallinen luonnonuhkiin varautumisen osaamiskeskus Polaris, jonka tehtävänä on nopeasti etenevän arktisen alueen muutoksen ymmärtäminen, luonnonuhkien pitkäaikainen seuranta sekä varautumis- ja ennakoitintiedon tuottaminen eurooppalaisen autonomian ja globaalin varautumisen parantamiseksi.
33. Kehitetään puolustusteollisuuden ja sitä tukevan kaksoiskäyttötuoannon yhteistyötä Kainuun LUMI supertietokoneen infrastruktuurin, Pohjoisen yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Alkutuotanto ja huoltovarmuus

34. Hyödynnetään jo olemassa olevia tukimahdollisuuksia mahdollisimman tehokkaasti Pohjoisen Suomen alueella alkutuotannon ja perinteisten elinkeinojen edellytysten turvaamiseksi ja edistetään maatilojen investointihalukkuutta ja -mahdollisuuksia esimerkiksi koulutuksen, neuvonnan ja hankkeiden kautta.

Tavoitetta edistävät toimet, joista on linjattu jo aiemmin

Ylläpidetään elinvoimaista ja asuttua maaseutua kokonaisturvallisuuden varmistamiseksi (MMM ym.). Vahvistetaan yritystoimintaa ja asumisen edellytyksiä Pohjoisessa Suomessa hyödyntäen eri EU-rahastojen tuet mahdollisimman tehokkaasti.

Valtioneuvoston turvallisuusjohtamisen kehittämishanke.

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista (TEM ym.).

Suomen ensimmäinen kansallisen turvallisuuden strategia (valmistuu vuonna 2025).

Varmistetaan tulvariskien hallinta ja patoturvallisuus (MMM).

Suurteholaskennan kapasiteetin jatkuvuuden varmistaminen EuroHPC-supertietokoneella (OKM).

LVM on käynnistänyt raideleveyselvityksen koskien pohjoista yhteyttä. Väyläviraston laatima selvitys valmistuu vuonna 2025.

Pohjoiseen Suomeen kohdistuvat mm. seuraavat liikennehankkeet (LVM):

- Vt 21 tieosuudet Palojoensuu–Maunu ja Ailakkalahti–Kilpisjärvi
- Vt 29 Torniojoen ylittävän sillan peruskorjaukseen
- Vt 4 parantamisen suunnittelu välillä Hirvas–Rovaniemi–Vikajärvi
- Kt 82 parantamiseen, Kalliosalmen silta

Suomen maaseuturahastosuunnitelmassa vuosille 2023–2027 on maaseudun laajakaistayhteyksien rahoitukselle (ns. kyläverkkohankkeille) varattu 53 miljoonaa euroa (MMM).

3.6 Saavutettavuus

Alueiden fyysisellä ja digitaalisella saavutettavuudella on keskeinen merkitys alueiden kehittymiselle. Toimivat yhteydet ovat tärkeitä niin elinkeinoelämän kilpailukyvyyn kuin asiakkaiden arjen sujuvuuden kannalta. Elinkeinoelämän toimintaedellytysten vahvistaminen pitää sisällään liikenneverkosta kunnosta huolehtimisen ja kehittämisen, logistiset solmukohdat, kansainväliset yhteydet, kuljetuspalvelut sekä liikennejärjestelmän toimintavarmuuden ja turvallisuuden. Puhtaan siirtymän investoinnit ja huoltovarmuus lisäävät pohjoisen kautta Ruotsiin johtavien tie- ja ratayhteyksien painoarvoa. Myös Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet tulevat lisäämään liikennettä. Geopolitiikka ja turvallisuus korostuvat, ja pohjoinen on ainoa maayhteytemme länteen.

Liikenneverkot, liikenneyhteydet, kuljetukset ja digitaalinen saavutettavuus

35. Edistetään TEN-T-ydinverkon ja kattavan verkon liikenneyhteyksiä määrätietoisesti erityisesti investointien kohteena olevilla alueilla. Pohjoisen Suomen liikennestrategian (2036) toimenpide-ehdotuksia tulee sisällyttää osaksi valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (L12) ja sitä toteuttavaa Väyläviraston investointiohjelmaa (vuosille 2026–2032).
36. Nostetaan pitkäjänteisesti pohjoisen liikenneverkon perusväylänpidon rahoitustasoa mm. kokonaisturvallisuuden, elinkeinojen ja uusien investointien varmistamiseksi pohjoiseen. Samalla varmistetaan muun ohessa myös vähäliikenteisen väyläverkon kunto ja toimintavarmuus.
37. Kehitetään keskeisten tiestön, raideliikenteen ja meriliikenteen väylien suunnitelmavalmiutta mahdollistamaan hankkeiden edistäminen valtion väyläverkon investointisuunnitelmaan.
38. Selvitetään mahdollisuudet tukea pk-yritysten jalostamien tuotteiden pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia. Nykymuotoinen alueellinen tuki (valtioneuvoston asetus alueellisesta kuljetustuesta) on voimassa vuoden 2025.
39. Edistetään digitalisaatiota uudistamalla lakia kiinteän laajakaistan rakentamisen tuesta Pohjois-Suomen kunnissa (max. 8 % kuntaosuus).

Sitoudutaan kolmen tunnin saavutettavuustavoitteen toteutumiseen Helsingin ja maakuntien välillä

40. Kehitetään kauko- ja lähijunaliikenteen raideliikennettä elinkeinotoimintojen ja kansalaisten saavutettavuuden edistämiseksi. Edistetään eurooppalaisen raidelevyden ulottamista Pohjois-Suomeen elinkeinoelämän ja kansalaisten saavutettavuuden parantamiseksi.
41. Laajennetaan Kajaanin lentoaseman matkustajaterminaalia vastaamaan Schengen-alueen ulkorajatarkastusten vaatimia edellytyksiä.

Kehitetään liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien edellyttämän inframuodostumista ja laajenemista pohjoiseen

42. Edistetään EU-laajuisen vetylentokoneen kehittämis- ja testausympäristön muodostumista osana Keski-Pohjanmaan vety-hubia.
43. Tuetaan sähkölentoliikennepilotin käynnistämistä reitillä Kokkola–Pietarsaari–Skellefteå ja edistetään sähkölentoliikenneverkostoa Pohjoisessa Suomessa ml. reitillä Rovaniemi–Enontekiö–Tromssa.

Tavoitetta edistävät toimet, joista on linjattu jo aiemmin

Selvitys eurooppalaisen raidelevyden ratayhteyden ulottamisesta Haaparannasta Suomen puolelle (LVM).

Liikenne 12 -suunnitelman päivityksessä (LVM ym.) käsitellään koko Suomen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita kaikissa väylämuodoissa.

Hallitusohjelman mukainen kolmen miljardin euron liikenteen investointiohjelman toteuttaminen sekä EU:n Verkkojen Eurooppa -välineen sotilaallisen liikkuvuuden rahoituksen hyödyntäminen (LVM, VM ym).

Suomen maaseuturahastosuunnitelmassa vuosille 2023–2027 on maaseudun laajakaistayhteyksien rahoitukselle (ns. kyläverkkohankkeille) varattu 53 miljoonaa euroa.

3.7 Pohjoinen yhteistyö

Pohjoismaita yhdistävät yhteinen historia, samankaltainen kulttuuri ja yhteiskuntajärjestelmä sekä pohjoismaiset kielet. Pohjoismainen malli rakentuu pitkälti perinteelle, jossa vallitsevat vahva demokratia, oikeusvaltioperiaate, tasa-arvo, sananvapaus, suvaitsevaisuus sekä kansalaisyhteiskunnan aktiivisuus ja osallistaminen, kestävyysajattelu ja määrätietoinen ilmastotyö. Venäjän hyökkäyssodan ja sitä seuranneen Nato-jäsenyyden, energiakriisin ja huoltovarmuuden korostumisen myötä geopoliittinen asetelma on muuttunut, ja pohjoisen strateginen painoarvo on lisääntynyt. Muuttuneessa tilanteessa pohjoismaista yhteistyötä tarvitaan enemmän kuin koskaan. Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoiset alueet muodostavat maailmanlaajuisestikin merkittävän alueen, jonka integraatio, investoinnit ja innovaatiot vahvistavat Suomen asemaa pohjoisen ja arktisen osaamisen edelläkävijänä.

Pohjoisen Suomen ohjelman tavoitteiden toteutuminen edellyttää Pohjoisten toimijoiden yhteistyötä alueellisesti, kansallisesti, Pohjoismaiden välillä ja kansainvälisesti.

Yhteistyötä tarvitaan erityisesti taloudellisen kasvun, alueellisen elinvoiman, investointien vauhdittamisen, osaamisen kehittämisen ja työvoiman saatavuuden näkökulmista. Lisäksi tavoitteena on edistää Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa sekä vahvistaa turvallisuutta Pohjoismaissa. Yhteistyössä on tärkeää hyödyntää jo olemassa olevia yhteistyörakenteita, sekä luoda uusia yhteistyömuotoja.

Pohjoisessa yhteistyössä huomioidaan Saamenmaan olemassaolo sekä saamelaisien elinkeinojen ja elämäntapojen ylläpitäminen ja tarpeet.

Suomen, Norjan ja Ruotsin välinen Pohjoisten ohjelmien yhteistyö

44. Osana Pohjoisen Suomen ohjelman toimeenpanoa määritellään Norjan, Ruotsin ja Suomen Pohjoisen ohjelmien ja strategioiden väliselle yhteistyölle kansalliset ja alueelliset tasot sisältävä kokonaisrakenne, parantamaan ohjelmissa mainittujen asioiden Pohjoismaista koordinaatiota ja mahdollistamaan alueiden välistä yhteistyötä.

Laaditaan kevään 2025 aikana Suomen johdolla Suomen, Ruotsin ja Norjan yhteinen Pohjoisten alueiden strateginen ohjelma.



VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-533-7
ISSN pdf: 2490-0966